

OBIECTIVELE CONSTITUIRII SISTEMULUI NAȚIONAL DE MANAGEMENT ÎN DOMENIUL SIGURANȚEI TRAFICULUI RUTIER

Viorel BULIMAGA

Comisia Națională pentru Securitatea Circulației Rutiere a MAI al Republicii Moldova

In the context of the desideratum of Republic of Moldova regarding the adhering to the European Union the modernization of the transport compartment has an important role, especially the traffic security enhancement aspect.

International practice proves that the situation in this field can be improved by creating and applying an advanced management system of the road security, up-to-date and durable for the road infrastructure, which should include adequate and efficient legal and institutional stipulations, as well as techniques or methods that will be used by the agencies in charge for the organization of road traffic.

The present study, basing on a complex analysis of the agents influencing the system in which traffic participants act, identifies the responsibilities of public authorities in creating the national road traffic security management system in the following fields: training and informing road traffic participants, traffic legislature and regulations, controlling and penalizing, road infrastructure development, emergency and medical assistance services' organization.

Introducere

În contextul dezideratului Republicii Moldova privind aderarea la Uniunea Europeană, un rol important revine modernizării sectorului transporturilor, în special sub aspectul sporirii securității traficului rutier.

În această ordine de idei, în luna martie a anului 2010 Republica Moldova a semnat Rezoluția ONU privind declararea anilor 2011-2020 „Deceniul de acțiune pentru siguranță rutieră”, asumându-și responsabilitățile ce decurg din aceasta, printre care și obiectivul de a reduce cu 50%, până în anul 2020, numărul deceselor ca urmare a accidentelor.

Reieșind din actualitatea problemelor cu care se confruntă Republica Moldova la acest capitol, Guvernul, prin Hotărârea nr.1214 din 27 decembrie 2010, aprobă Strategia națională pentru siguranță rutieră, care stabilește drept obiectiv prioritar constituirea unei baze pentru o politică de siguranță rutieră eficientă și durabilă, ce include organizarea domeniului siguranței rutiere din punct de vedere strategic și instituțional, crearea unui sistem eficient de management în domeniul siguranței traficului rutier, precum și creșterea gradului de conștientizare a siguranței rutiere la nivel național.

Studiul efectuat de experții internaționali în procesul elaborării Strategiei naționale pentru siguranță rutieră a constatat o situație alarmantă la acest capitol, caracterizată prin majorarea continuă în Republica Moldova a numărului de accidente pe fondul unei creșteri alerte a parcului auto: de la 399.995 autovehicule în 2004 la 643.429 în 2009. Cele mai semnificative creșteri a înregistrat parcul autoturismelor personale, al celor utilizate în regim de taxi, precum și al autovehiculelor de marfă. În consecință, numărul de accidente rutiere a evoluat de la 2.447 evenimente produse în anul 2004, soldate cu 406 persoane decedate și 2.887 traumatizate, la 2.729 (+11,5%) cazuri înregistrate în 2009, rezultate cu 476 (+17,2%) decese și 3.288 (+20,5%) traumatisme. Anual, prejudiciul cauzat bugetului de stat este estimat de experți la 1,9% din Produsul Intern Brut.

În condițiile păstrării tendințelor actuale în dinamica accidentelor și dacă nu se vor întreprinde la nivel statal și interstatal măsuri adecvate de prevenire, experții prognozează către anul 2020 dublarea, la scară mondială, a numărului de persoane decedate în urma accidentelor în traficul rutier.

Concomitent, practica internațională demonstrează că situația în domeniu poate fi redresată prin constituirea și aplicarea unui sistem performant de management al siguranței rutiere, modern și durabil pentru infrastructura rutieră, care trebuie să includă atât măsuri, prevederi legale și instituționale adecvate și eficiente, cât și tehnici sau metode ce vor fi folosite de agențiile responsabile de organizarea circulației rutiere.

Elementele sistemului de management în domeniul siguranței traficului rutier

Fiind condiționată de multipli factori, siguranța traficului rutier reprezintă o problemă complexă, a cărei soluționare necesită o abordare de sistem la nivel național.

Managementul siguranței rutiere este un proces care implementează eficient politicile de siguranță rutieră, incluzând grupurile organizate, coordonarea intervențiilor de siguranță rutieră menite să reducă decesele și

accidentele din trafic, fiind în mod tradițional o responsabilitate a sectorului public. În acest context, urmează să fie stabilite clar obligațiile autorităților publice, de a căror competență ține controlul factorilor care influențează sistemul în care operează participanții la trafic: pregătirea și informarea participanților la trafic, legislația și reglementările de circulație, controlul și sancționarea, dezvoltarea infrastructurii rutiere, legislația aplicată vehiculelor, organizarea serviciilor de urgență și asistență medicală.

La etapa actuală, politicile fiecărei dintre autoritățile cu responsabilități în domeniul asigurării securității circulației rutiere sunt axate preponderent pe consolidarea capacităților instituționale în vederea realizării atribuțiilor specifice. Coordonarea insuficientă a acțiunilor acestor autorități la nivel interdepartamental condiționează dublarea activităților la anumite compartimente, altele fiind lăsate fără atenție, precum și instituirea unor reglementări contradictorii pentru agenții economici implicați în acest proces, fapte ce conduc în final la utilizarea ineficientă a alocațiilor bugetare și la contribuția redusă per ansamblu la sporirea gradului de siguranță rutieră.

Prin urmare, devine iminentă necesitatea unei structuri directe, responsabile de siguranța rutieră la nivel național. Biroul Național pentru Siguranță Rutieră are rolul de a elabora politici de siguranță rutieră și de a coordona aplicarea acestora de către autoritățile de resort. Abordarea obiectivă și sub toate aspectele a situației în domeniul siguranței rutiere, precum și identificarea unor soluții eficiente de ameliorare a acesteia, este irealizabilă în lipsa unor studii și analize cost-beneficiu, elaborate în cadrul unei Comisii de experți pentru evaluare și monitorizare, instituite cu statut permanent pe lângă Biroul Național pentru Siguranță Rutieră.

De asemenea, pentru efectuarea studiilor corespunzătoare este necesar un sistem eficient de colectare și administrare a datelor privind evoluarea traficului rutier, accidentelor în trafic și impactul acestora, atât în cadrul autorităților publice competente, cât și în sectorul privat – importatorii de vehicule, companiile de asigurare etc. De menționat că sistemul existent de evidență a accidentelor înregistrate în traficul rutier este bazat preponderent pe informațiile cu privire la circumstanțele producerii, consecințele acestora, precum și pe evaluările cauzelor și condițiilor care le-au favorizat, furnizate de subdiviziunile teritoriale ale Ministerului Afacerilor Interne, pe contribuția în acest context a altor autorități, cum ar fi Ministerul Sănătății, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, Ministerul Justiției, identificarea mecanismului cauză-efect prin prisma factorilor om-vehicul-drum-mediul fiind doar una ocazională.

Studierea experienței internaționale, precum și practica organizării la nivel național a campaniilor având ca obiectiv promovarea siguranței rutiere, denotă o receptivitate redusă în rândul societății civile, respectiv, un impact nesemnificativ asupra grupurilor-țintă de participanți la trafic, în cazul realizării acestora doar din contul bugetelor autorităților publice implicate. În același timp, în cadrul întrunirilor cu reprezentanții organizațiilor internaționale de profil și cu potențialii donatori, ultimii exprimă rezerve privind eventuala contribuție la acest capitol, invocând drept motiv atât neidentificarea unei structuri coordonatoare la nivel național, cât și lipsa unui mecanism financiar desemnat în acest scop. În contextul instituirii structurilor menționate mai sus, se impune crearea unui cont special pentru acumularea mijloacelor provenite din donații și granturi, oferite de donatorii din țară și de peste hotare și agenții economici interesați, destinate organizării acțiunilor în domeniul siguranței rutiere.

În aceeași ordine de idei, sporirea nivelului de conștientizare a problemei privind siguranța rutieră la nivel național poate fi realizată doar prin implicarea în campaniile de informare și sensibilizare a organizațiilor non-guvernamentale, asociațiilor profesionale și a altor grupuri organizate de cetățeni, a sectorului privat, în special a companiilor de asigurări. Pe lângă faptul că poate oferi un suport important în promovarea acțiunilor de siguranță rutieră, parteneriatul între autoritățile guvernamentale, societatea civilă și sectorul privat va contribui la atragerea de fonduri pentru campaniile de siguranță rutieră.

Ponderea accidentelor comise din vina conducătorilor de autovehicule prin abaterea de la normele de circulație rutieră constituie circa 86%, comparativ cu cele 60% atestate în țările cu grad avansat de siguranță rutieră. Nivelul redus de disciplină în trafic a conducătorilor de vehicule este condiționat în mare parte de ineficiența procesului de pregătire în cadrul instituțiilor de profil și de examinarea superficială a cunoștințelor teoretice și a deprinderilor practice ale acestora în cadrul centrelor de examinare. Actualmente, competențele privind supravegherea procesului de instruire și calificare a conducătorilor de autovehicule la diferite etape sunt distribuite între diverse autorități publice centrale, nefiind asigurat controlul corespunzător al procesului, începând cu etapa de admitere la instruire și finalizând cu examenul de calificare.

În consecință, diversitatea planurilor didactice utilizate, de rând cu baza tehnico-materială proastă și necorespunderea calificării cadrelor didactice normativelor aprobate, conduc la o calitate precară a procesului de instruire în ansamblu, soldată cu o fiabilitate redusă a absolvenților acestuia în calitate de participanți la trafic. Situația este complicată și de faptul că învățământul privat, inclusiv cursurile de instruire pentru adulți, au fost excluse din lista genurilor de activitate supuse licențierii, autoritatea responsabilă, modalitatea de autorizare, precum și mecanismul de control al acesteia rămânând până în prezent lipsite de reglementare.

Statistica denotă că, de rând cu erorile comportamentale ale utilizatorilor drumurilor publice, condițiile rutiere nesatisfăcătoare constituie cauza complementară a producerii a circa **19%** din numărul accidentelor de circulație, în anul 2010 fiind înregistrate **555** asemenea accidente, soldate cu **95** persoane decedate și altele **789** traumatizate.

Studiul circumstanțelor producerii accidentelor rutiere realizat în anul 2010 relevă **130** sectoare ale drumurilor naționale cu o frecvență sporită de accidente. Pe aceste tronsoane s-au comis **401** accidente rutiere, soldate cu **108** persoane decedate, iar altele **526** s-au ales cu diverse vătămări corporale. Conform aceluiași studiu, **22** din tronsoanele menționate se regăsesc ca și sectoare cu risc sporit al accidentelor înregistrate în anul 2009.

Fiecare din sectoarele nominalizate necesită o examinare multiaspectuală prin deplasarea la fața locului, în vederea elaborării măsurilor corespunzătoare privind modificarea modului de organizare a circulației rutiere și/sau edificarea de amenajări suplimentare în conformitate cu normele de siguranță rutieră. Prin urmare, existența unor asemenea sectoare pe drumurile naționale modernizate denotă deficiențe serioase în metodologia existentă de evaluare sub aspectul garantării siguranței rutiere a proiectelor de construcție a drumurilor publice, a proiectelor de reabilitare și/sau modernizare a drumurilor publice existente.

De asemenea, practica aplicată în procesul proiectării și dezvoltării infrastructurii rutiere nu ia în considerare în deplină măsură necesitățile categoriilor celor mai vulnerabile de participanți la trafic, precum pietonii, cicliștii, copiii și persoanele cu deficiențe fizice.

Reglementările stabilite în Directiva europeană 2008/96/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind gestionarea siguranței infrastructurii rutiere identifică drept soluție la acest capitol punerea în aplicare a procedurilor referitoare la evaluările de impact și auditul în domeniul siguranței rutiere.

Un factor important al siguranței rutiere este menținerea în stare tehnică corespunzătoare a parcului de autovehicule. În acest scop, transportul auto este supus controlului tehnic periodic în cadrul stațiilor de testare tehnică, aflate în gestiunea agenților economici autorizați de către Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor.

Deja este implementată pe larg rețeaua stațiilor de testare tehnică a autovehiculelor, însă până în prezent nu sunt stabilite reglementări tehnice privind omologarea autovehiculelor și certificarea componentelor acestora în vederea admiterii la traficul rutier, la care urmează a fi ajustat utilajul de testare.

Necesitatea armonizării legislației naționale cu prevederile acquis-ului comunitar la capitolul transport și turism, compartimentul transportului rutier, impune desemnarea autorității responsabile de stabilirea cadrului legal pentru organizarea și desfășurarea activităților de transport rutier național și internațional de mărfuri și călători, a regimului de muncă al conducătorilor de autovehicule, a metodologiei de utilizare a aparatului de înregistrare instalate la bordul vehiculelor, precum și de organizare a calificării inițiale și formării periodice a conducătorilor auto profesioniști.

Obiectivul privind dezvoltarea și educarea comportamentului participanților la trafic include astfel de priorități, precum: respectarea regimului de viteză, utilizarea centurii de siguranță și a scaunului auto pentru copii, prevenirea conducerii sub influența alcoolului și altor substanțe cu efecte similare, protecția celor mai vulnerabili participanți la trafic – pietoni, copii și bicicliști.

Pentru realizarea priorităților menționate se impune ajustarea cadrului legislativ în vederea eficientizării sancțiunilor legale și modernizării sistemului de impunere a respectării legii.

În scopul diminuării gravității consecințelor accidentelor rutiere, este necesară crearea unui sistem de management integrat al intervenției resurselor serviciilor specializate de urgență care intervin în cazul accidentelor rutiere. În acest sens, urmează a fi implementat Sistemul național unic pentru apeluri de urgență, platformă care asigură la nivel național accesul populației la numărul unic european de urgență 112 și care pune la dispoziția serviciilor specializate de intervenție în caz de urgență un suport informatic și de comunicații care să asigure interoperabilitatea și cooperarea acestor servicii, intervențiile coordonate ale acestora

fiind făcute conform clasificării incidentelor pe linia siguranței rutiere, stabilite pe baza experienței de către aceste servicii de urgență.

Concluzii

Analiza efectuată ne permite să identificăm următoarele obiective pentru crearea unui sistem eficient de management în domeniul siguranței rutiere:

- ✓ instituirea Biroului Național pentru Siguranță Rutieră în calitate de organ de specialitate al Guvernului, responsabil de elaborarea politicilor în domeniul siguranței rutiere, menit să asigure coordonarea generală și controlul asupra realizării acestora de către autoritățile de resort;
- ✓ concretizarea atribuțiilor și responsabilităților autorităților publice centrale abilitate în sistemul de asigurare a securității circulației rutiere;
- ✓ eficientizarea acțiunilor orientate spre ameliorarea siguranței rutiere prin abordarea situației în baza studiilor și analizelor cost-beneficiu realizate în cadrul Comisiei de experți pentru evaluare și monitorizare instituite odată cu Biroul Național pentru Siguranță Rutieră;
- ✓ dezvoltarea metodologiei de colectare și administrare a datelor privind evoluarea traficului rutier, accidentelor în trafic și a consecințelor acestora, organizarea schimbului informațional între autoritățile interesate, efectuarea studiilor și implementarea soluțiilor pentru ameliorarea siguranței rutiere;
- ✓ asigurarea susținerii acțiunilor cu caracter de siguranță rutieră prin crearea unui cont special pentru acumularea mijloacelor provenite din donații și granturi, oferite de donatorii din țară și de peste hotare, agenții economici interesați, pentru organizarea acțiunilor în domeniul siguranței rutiere;
- ✓ stabilirea parteneriatelor între autoritățile guvernamentale, societatea civilă și sectorul privat pentru promovarea acțiunilor orientate spre ridicarea nivelului de conștientizare a problemei siguranței rutiere la nivel național;
- ✓ stabilirea normelor legale privind modul de organizare a activității didactice în cadrul unităților de instruire și calificare a conducătorilor de autovehicule, evaluare a cunoștințelor teoretice și aptitudinilor practice ale absolvenților acestora în vederea eliberării certificatului de absolvire, precum și ale solicitanților obținerii permisului de conducere;
- ✓ sporirea nivelului de siguranță a infrastructurii rutiere prin punerea în aplicare a practicilor internaționale avansate la capitolul evaluării drumului public la etapele de proiectare, de dare în folosință, precum și în proces de exploatare prin proceduri de audit de siguranță rutieră și inspecție de siguranță rutieră, luându-se în considerație și necesitățile categoriilor vulnerabile de participanți la trafic;
- ✓ implementarea standardelor internaționale și a normelor comunitare la capitolul sporirea siguranței în procesul de admitere la trafic a vehiculelor și a conducătorilor acestora;
- ✓ ajustarea cadrului legislativ în vederea eficientizării sancțiunilor legale și modernizării sistemului de impunere a respectării legii;
- ✓ implementarea Sistemului național unic pentru apeluri de urgență cu accesarea numărului unic european de urgență 112.

Astfel, pentru realizarea obiectivelor menționate se impune ajustarea cadrului legal în vederea stabilirii clare a atribuțiilor instituțiilor abilitate în domeniul siguranței rutiere conform sectoarelor de competență, implementării mecanismelor și instrumentelor recomandate de practica internațională, asigurării susținerii acțiunilor întreprinse, precum și sporirii responsabilității tuturor actorilor implicați în acest proces. Actul legislativ de bază ce reglementează relațiile juridico-sociale din domeniul circulației și siguranței rutiere fiind Legea nr.131-XVI din 7.06.2007, iar măsurile legale de influență pentru abaterile comise împotriva regimului din transporturi, precum și în domeniul circulației rutiere fiind stabilite în Codul contravențional, nr.218-XVI din 24.10.2008.

Prezentat la 03.10.2012